

ტაქტიკის განვითარება თანამედროვე პირობებში

ზურაბ სამხარაძე

სსიპ-დავით აღმაშენებლის სახელობის საქართველოს
ეროვნული თავდაცვის აკადემიის
სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრის მთავარი მეცნიერი,
სამხედრო მეცნიერებათა კანდიდატი

აბსტრაქტი

ნაშრომში განხილულია თანამედროვე ტაქტიკის განვითარება, უახლესი ტექნოლოგიების, შეიარაღების დანერგვის და ბოლო ათწლეული პერიოდის ომებისა და შეიარაღებული კონფლიქტების გამოცდილების გათვალისწინებით. სამხედრო ხელოვნება წარმოიშვა ძველ დროში შეიარაღებული ბრძოლის პარალელურად და განუწყვეტლივ ვითარდებოდა და იხვეწებოდა საუკუნეების განმავლობაში. ისტორიულ განვითარებასთან ერთად შეიცვალა სამხედრო ხელოვნების თეორია და პრაქტიკა. სამხედრო სტრატეგია, როგორც სამხედრო ხელოვნების უმაღლესი დარგი, მჭიდრო კავშირშია სახელმწიფო პოლიტიკასთან, ოპერაციულ ხელოვნებასთან და ტაქტიკასთან მიმართებაში ის წამყვან როლს ასრულებს. ამავდროულად, იგი ეყრდნობა ოპერატიულ ხელოვნებას და ტაქტიკას, ითვალისწინებს და იყენებს მათ შესაძლებლობებს სტრატეგიული ამოცანების გადასაჭრელად. სამხედრო ხელოვნების კომპონენტები ურთიერთდამოკიდებულია. ბოლო ათწლეულების სამხედრო კონფლიქტების გამოცდილების ანალიზმა აჩვენა, რომ კომბინირებული შეიარაღების ბრძოლაში წარმატება დიდწილად დამოკიდებულია უმაღლესი ხელისუფლების მიერ გამოყენებულ საშუალებებზე. ერთიანი კონცეფციით გაერთიანებული ტაქტიკური ფორმირებების საბრძოლო მოქმედებები შესაძლებელს ხდის ოპერატიული და თუნდაც სტრატეგიული ამოცანების წარმატებით შესრულებას. სამხედრო სტრატეგიისა და ოპერატიული ხელოვნების გავლენის ქვეშ პროგრესირებადი ტაქტიკა მთლიანობაში მნიშვნელოვნად მოქმედებს სამხედრო ხელოვნების განვითარებაზე. ოპერაციული წარმატება საბოლოოდ მიიღწევა კონკრეტული დადებითი ტაქტიკური შედეგების კომბინაციით. გადამწყვეტი გავლენა ტაქტიკის შემუშავებაზე უდავოდ ახდენს იარაღის, სამხედრო და სპეციალური აღჭურვილობის გაუმჯობესებას, ასევე პერსონალის საბრძოლო მომზადების ხარისხის გაუმჯობესებას. ჩატარებულმა კვლევამ შესაძლებელი გახადა ტაქტიკის შემუშავების ძირითადი მიმართულებების იდენტიფიცირება, რომლითაც ვლინდება მისი გავლენა ოპერატიულ ხელოვნებასა და სტრატეგიაზე. ნაშრომში განხილულია: ბრძოლის სივრცითი მოცულობის გაფართოება ტაქტიკურ დონეზე, საჰაერო სივრცის ზედაპირული ფრენის მზარდი აქტიური გამოყენება, მოწინააღმდეგეზე საცეცხლე ზემოქმედების გაზრდა და ჯარების მანევრირება უშუალოდ ბრძოლის ველზე, ბრძოლის მიზნების გადამწყვეტი მუდმივი ზრდა. თანამედროვე კონფლიქტებში საბრძოლო მოქმედებების გამოცდილების შესწავლას, დიდი მნიშვნელობა აქვს ტაქტიკისა და ზოგადად სამხედრო ხელოვნების განვითარებისათვის. თუმცა ყოველთვის არ არის მიზანშეწონილი ამ გამოცდილებასთან დაკავშირებული საბრძოლო სახელმძღვანელოში ყოველ ჯერზე რაიმე ცვლილების შეტანა, განსაკუთრებით თუ ეს ეხება კონკრეტულ რეგიონში სამხედრო ოპერაციების სპეციფიკას. წესდება უნდა შეიცავდეს საომარი მოქმედებების მომზადებისა და წარმართვის ფუძემდებელ და ფუნდამენტურ მოთხოვნებს და ისინი უნდა იყოს ურყევი, ხოლო თანამედროვე მახასიათებლების დეტალები და გათვალისწინება უნდა აისახოს შესაბამის ცალკეულ დოკუმენტებში: ინსტრუქციები, დირექტივები და ა.შ. ნაშრომში წარმოდგენილია მხოლოდ ყველაზე მნიშვნელოვანი, დღესდღეობისთვის ტაქტიკის შემუშავების აქტუალური მიმართულებები, რომლის მეშვეობითაც ვლინდება მისი გავლენა სამხედრო ხელოვნების სხვა კომპონენტებზე. ტაქტიკის წინაშე დგას მთელი რიგი ამოცანები, რომლებიც დაკავშირებულია სამხედრო სტრატეგიასთან და ოპერატიულ ხელოვნებასთან, როგორც სამხედრო ხელოვნების თეორიის შემუშავებაში, ასევე რეკომენდაციებისა და საუკეთესო პრაქტიკის დანერგვისას თავდაცვის ძალების ქვედანაყოფების მომზადებაში. ტაქტიკის შემუშავების ახალი მიმართულებების გამოვლენა შესაძლებელს ხდის დროულად მოხდეს რეაგირება არა მარტო სამხედრო ხელოვნების შემადგენელ ნაწილებს შორის ურთიერთკავშირის ცვლილებებზე და მათ გათვალისწინებაზე საგანმანათლებლო და სამეცნიერო საქმიანობაში, არამედ აქტიურად დაინერგოს ისინი სახელმძღვანელო დოკუმენტებში და აისახოს სხვადასხვა ინოვაციებში.

საკვანძო სიტყვები:

სამხედრო ხელოვნება, ტაქტიკა, სივრცითი ფარგლები, ცეცხლის უპირატესობა, სამხედრო ტექნოლოგიები.

Development of Tactics in Modern Conditions

Zurab Samkharadze

LEPL-David Agmashenebeli National Defence Academy of Georgia

Chief Scientist of the Scientific Center

Candidate of Military Sciences

Abstract

The paper discusses the development of modern tactics, taking into account the latest technologies, the introduction of weapons and the experience of wars and armed conflicts of the last decade. The art of war originated in ancient times alongside armed combat and has continuously evolved and improved over the centuries. Along with the historical development, the theory and practice of military art has changed. Military strategy, as the highest branch of military art, is closely related to state policy, operational art and tactics, it plays a leading role. At the same time, it relies on operational art and tactics, considers and uses their capabilities to solve strategic tasks. The components of martial arts are interdependent. The analysis of the experience of military conflicts of the last decades showed that the success in the battle of combined arms largely depends on the means used by the higher authorities. Combat actions of tactical formations united by a single concept make it possible to successfully perform operational and even strategic tasks. Under the influence of military strategy and operational art, progressive tactics have a significant impact on the development of military art as a whole. Operational success is ultimately achieved through a combination of specific positive tactical outcomes. A decisive influence on the development of tactics is undoubtedly the improvement of weapons, military and special equipment, as well as the improvement of the quality of combat training of personnel. The conducted research made it possible to identify the main directions of the development of tactics, which reveals its influence on operational art and strategy. The paper discusses: the expansion of the spatial scope of the battle at the tactical level, the increasingly active use of surface flight of the airspace, the increase of the fire impact on the frontline and the maneuvering of troops directly on the battlefield, the decisive constant growth of the objectives of the battle. Studying the experience of combat operations in modern conflicts is of great importance for the development of tactics and military art in general. However, it is not always advisable to make any changes to the battle manual related to this experience every time, especially if it concerns the specifics of military operations in a particular region. The statutes should contain the basic and fundamental requirements for the preparation and conduct of military operations and they should be unwavering, while the details and consideration of modern features should be reflected in appropriate separate documents: instructions, directives, etc. The work presents only the most important current trends in the development of tactics, through which its influence on other components of military art is revealed. The tactician faces a number of tasks related to military strategy and operational art, both in the development of the theory of military art and in the implementation of recommendations and best practices in the training of units of the defense forces. The discovery of new directions for the development of tactics makes it possible to react in time not only to the changes in the relationship between the constituent parts of military art and their consideration in educational and scientific activities, but also to actively introduce them into guidance documents and reflect them in various innovations.

Keywords:

Military art, tactics, spatial scope, superiority of fire, military technologies.

შესავალი

სამხედრო ხელოვნება წარმოიშვა ძველ დროში შეიარაღებული ბრძოლის პარალელურად და განუწყვეტლივ ვითარდებოდა და იხვეწებოდა საუკუნეების განმავლობაში. მისმა ზოგიერთმა დებულებამ და მოთხოვნამ დაკარგა მნიშვნელობა და მათ ადგილას ახალი გაჩნდა. ამავდროულად, სამხედრო ხელოვნების თანდათანობითი ევოლუციური განვითარების გრძელი პერიოდები ხშირად მთავრდებოდა რევოლუციური გადასვლებით, რომლის დროსაც რადიკალურად იცვლებოდა ყველა წინა იდეა და შეხედულება სამხედრო (საბრძოლო) ოპერაციების მომზადებისა და წარმართვის შესახებ.

ძირითადი ნაწილი

ისტორიულ განვითარებასთან ერთად შეიცვალა სამხედრო ხელოვნების თეორია და პრაქტიკა, რაც განსაზღვრული იყო ასეთი ძირითადი ფაქტორებით, როგორიცაა: სახელმწიფოების ეკონომიკური შესაძლებლობების ზრდა, შეიარაღებული ბრძოლის საშუალებებისა და ტექნოლოგიების განვითარება, სამხედრო კონფლიქტების გაჩაღებასა და სამხედრო ნორმებისა შესახებ შეხედულებების შეცვლა და ა.შ. ომებისა და შეიარაღებული კონფლიქტების გამოცდილება, მეცნიერებისა და ტექნოლოგიების განვითარება, გამოწვევებისა და საფრთხეების ტრანსფორმაცია, სახელმწიფოს სამხედრო უსაფრთხოება, საჭიროებს სამხედრო (საბრძოლო) ოპერაციების მომზადებისა და წარმართვის შესახებ იდეებისა და შეხედულებების დროულ გადახედვას. სამხედრო სტრატეგია, როგორც სამხედრო ხელოვნების უმაღლესი დარგი, მჭიდრო კავშირშია სახელმწიფო პოლიტიკასთან. ოპერატიულ ხელოვნებასთან და ტაქტიკასთან მიმართებაში ის წამყვან როლს ასრულებს.¹ ამავდროულად, იგი ეყრდნობა ოპერატიულ ხელოვნებას და ტაქტიკას, ითვალისწინებს და იყენებს მათ შესაძლებლობებს სტრატეგიული ამოცანების გადასაჭრელად. ოპერატიული ხელოვნება მოიცავს ოპერატიული მასშტაბის სამხედრო ოპერაციების მომზადებისა და წარმართვის თეორიასა და პრაქტიკას, რომელიც აკავშირებს სამხედრო სტრატეგიასა და ტაქტიკას. იგი ექვემდებარება სტრატეგიას, უზრუნველყოფს მიზნების მიღწევას და ამავდროულად განსაზღვრავს ტაქტიკის ხასიათს და ზოგად მიმართულებას, აყენებს მის წინაშე გარკვეულ მოთხოვნებსა და ამოცანებს.² ტაქტიკა არის სამხედრო ხელოვნების ყველაზე დინამიური კომპონენტი, რომელიც იკვლევს შაბლონებს, ბუნებას, შინაარსს, საბრძოლო და სხვა ტაქტიკური მოქმედებების მომზადებისა და წარმართვის მეთოდებს. იგი ექვემდებარება ოპერატიულ ხელოვნებას და სტრატეგიას და ხელმძღვანელობს მათი მოთხოვნებით.

სამხედრო ხელოვნების კომპონენტები ურთიერთდამოკიდებულია. ბოლო ათწლეულების სამხედრო კონფლიქტების გამოცდილების ანალიზმა აჩვენა, რომ კომბინირებული შეიარაღების ბრძოლაში წარმატება დიდწილად დამოკიდებულია უმაღლესი ხელისუფლების მიერ გამოყენებულ საშუალებებზე. მთიან ყარაბაღში, უკრაინაში ოპერაციის დროს ფართოდ გამოიყენება სტრატეგიული და ოპერატიული დონის საშუალებები ტაქტიკური დონის სამხედრო ფორმირებების ინტერესებისთვის. ამავდროულად, ერთიანი კონცეფციით გაერთიანებული ტაქტიკური ფორმირებების საბრძოლო მოქმედებები შესაძლებელს ხდის ოპერატიული და თუნდაც სტრატეგიული ამოცანების წარმატებით შესრულებას. ამრიგად, სამხედრო სტრატეგიისა და ოპერატიული ხელოვნების გავლენის ქვეშ პროგრესირებადი ტაქტიკა მთლიანობაში მნიშვნელოვნად მოქმედებს სამხედრო ხელოვნების განვითარებაზე. ოპერატიული წარმატება საბოლოოდ მიიღწევა კონკრეტული დადებითი ტაქტიკური შედეგების კომბინაციით. გადაწყვეტი გავლენა ტაქტიკის შემუშავებაზე უდავოდ ახდენს იარაღის, სამხედრო და სპეციალური აღჭურვილობის გაუმჯობესებას, ასევე პერსონალის საბრძოლო მომზადების ხარისხის გაუმჯობესებას. ჩატარებულმა კვლევამ შესაძლებელი გახადა ტაქტიკის შემუშავების ძირითადი მიმართულებების იდენტიფიცირება, რომლითაც ვლინდება მისი გავლენა ოპერატიულ ხელოვნებასა და სტრატეგიაზე. განვიხილოთ მათგან ყველაზე მნიშვნელოვანი.

პირველი - არის ბრძოლის სივრცითი მოცულობის გაფართოება ტაქტიკურ დონეზე. განადგურების თანამედროვე საშუალებები და ჯარების გაზრდილი საბრძოლო შესაძლებლობები შესაძლებელს ხდის შორი დისტანციური დარტყმების განხორციელებას. განახორციელოს არა მხოლოდ თანმიმდევრული, როგორც მანამდე, არამედ მტრის ყველაზე მნიშვნელოვანი სამიზნეების ერთდროული განადგურება მისი საბრძოლო ფორმირებების მთელ სიღრმეზე, რომლის შედეგებს აძლიერებს დროში და ხდება ამოცანების სინქრონიზებული ავტონომიური ტაქტიკური ფორმირებების მოქმედებები. დიდ სიღრმეზე ერთდროული დარტყმისთვის ჩართულია ტაქტიკური ავიაცია, კერძოდ, უახლესი გამანადგურებელი, ბომბდამშენები, სარაკეტო ჯარები, შორი დისტანციური სარაკეტო და საქვემეხო არტილერია, მძიმე ცეცხლსასროლი სისტემები და ა.შ. შორ მანძილზე საცეცხლე დაზიანების პროპორციის ზრდა იწვევს წინა და უკანა სივრცითი საზღვრების დაბინდვას. არსებობს ყველა საფუძველი იმის დასაჯერებლად, რომ შეიარაღებული ბრძოლის საშუალებების გაუმჯობესებასთან ერთად, შორ მანძილზე დისტანციური ბრძოლა, როგორც ტაქტიკურ დონეზე საბრძოლო მოქმედებების ჩატარების ახალი მეთოდი, აღმოჩნდება უპირანი მოკლე დისტანციურ ბრძოლაზე. უპირველეს ყოვლისა, ეს განპირობებულია ტაქტიკურ დონეზე

1 ტაქტიკა. საქართველოს თავდაცვის სამინისტრო. წვრთნებისა და სამხედრო განათლების სარდლობა. დოქტრინების განვითარების ცენტრი. 2017 წ. 504 გვ.

2 FM 3-90. Tactics. Headquarters Department of the Army Washington, D.C., 01 May 2023.

კომბინირებული შეიარაღების ფორმირებების საბრძოლო შესაძლებლობების ზრდით. დისტანციური ბრძოლის გამორჩეული მახასიათებელია სივრცითი მასშტაბის გაზრდა. შეიარაღებული ძალები თანამედროვე საშუალებების გამოყენასთან ერთად გაიზარდა საცეცხლე ძალა და სიღრმე ძალების და საშუალებების ინტეგრაციის ხარჯზე. შეიქმნა ახალი ელემენტები როგორცაა (სადაზვერვო-დარტყმითი კომპლექსები), ამით გაიზარდა ჯარის მანევრირების მნიშვნელობა საბრძოლო მიზნების მისაღწევად. გაიზარდა დაზვერვის, რადიოელექტრონული ბრძოლის და საჰაერო სივრცის ზედაპირულ ფენაში მოქმედი განადგურების საშუალებები როლი. მაგალითად DeepStrike M270 ტაქტიკური სარაკეტო სისტემა ესხმის სამიზნეებს 499 კმ-მდე მანძილზე ორი საფეხურით მოედნის ფართობით და შეუძლია მტრის ნებისმიერი სარაკეტო თავდაცვის დაძლევა და მრავალჯერადი გაშვება. მოკლევადიან პერსპექტივაში, იარაღის ტაქტიკური და ტექნიკური მახასიათებლებიდან გამომდინარე შესაძლებელია მიმართულებების სარდლობებისთვის შესაძლებელი გახადოს მოწინააღმდეგეზე ზემოქმედების ზონის გაფართოება 50-70 კმ-მდე ან მეტ მანძილზე, ბრიგადის ზემოქმედების არიალს 15-20 კმ-მდე და ბატალიონისას - 7-10 კმ-მდე. მომავალში კი ზემოქმედების არიალი შესაძლოა გაიზარდოს 5-10-ჯერ.

მეორე - არის საჰაერო სივრცის ზედაპირული ფრენის მზარდი აქტიური გამოყენება. უპილოტო საფრენი აპარატების ფართო გამოყენება შეიარაღებული კონფლიქტების დროს მთიან ყარაბაღში და უკრაინაში საჰაერო დაზვერვის, რადიო ელექტრონული ბრძოლის, საარტილერიო ცეცხლის კორექტირების და საჰაერო დარტყმების, საინფორმაციო ომის და მტრის სამიზნეების განადგურების მიზნით, დიდწილად უზრუნველყოფდა ტაქტიკური დონის სამხედრო ფორმირებების მოქმედებების ეფექტიანობის მნიშვნელოვან ზრდას. უნდა აღინიშნოს, რომ უპილოტო საფრენი აპარატებს იყენებენ არა მხოლოდ რეგულარული ჯარები, არამედ არაღებულური შეიარაღებული ჯგუფები, თუმცა ძირითადად მოკლე დისტანციებზე. საშტატო იარაღიდან მათი მწყობრიდან გამოყვანა ძალზე იშვიათად ხდება. ბრძოლის მთავარი მეთოდი ელექტრონული ზემოქმედებაა და აქედან გამომდინარე რადიო-ელექტრონული ბრძოლის აღჭურვილობის შემქმნელები შეეცდებიან შეიმუშავენ სასისტემო, რომლებიც თრგუნავენ მტრის უპილოტო საფრენი აპარატების კონტროლს, ნავიგაციას და ტელემეტრიულ არხებს, ხოლო უპილოტო საფრენი აპარატების მწარმოებლები ეძებენ გზებს ამ არხების დასაცავად, მაგალითად, სხვა სიხშირის არხების გამოყენებით, მათი ხშირი და შემთხვევითი ცვლილება. და ა.შ. მოსალოდნელია, რომ დაპირისპირების ეს პროცესი ძალიან ხანგრძლივი იქნება. ამავდროულად, მოთხოვნად დარჩება ძველი საიმედო მეთოდი „მექანიკური ზემოქმედება“ უპილოტო საფრენ აპარატზე, კერძოდ, მსხვილი ზომის საფანტის სასროლი თოფების ან Claymore-ის ტიპის მიმართული მოქმედების ნაღმების გამოყენება საკმაოდ ეფექტურად ითვლება. ამ ეტაპზე მსოფლიოს წამყვანი სახელმწიფოების სამხედრო ხელმძღვანელობა სულ უფრო მეტ ყურადღებას უთმობს მრავალფუნქციური უპილოტო საფრენი აპარატების შემუშავებას სტრატეგიული და ოპერატიულ-ტაქტიკური მიზნებისთვის.

უკრაინის და მთიან ყარაბაღის სამხედრო ოპერაციების გამოცდილების ანალიზი საშუალებას გვაძლევს განვასხვავოთ უპილოტო საფრენი აპარატების საბრძოლო გამოყენების შემდეგი ძირითადი მეთოდები:

- სამხედრო მისიების ინდივიდუალური შესრულება სამიზნეების მოსაძებნად და მათი განადგურებით. იგი ითვალისწინებს უპილოტო საფრენი აპარატის ერთჯერად გამოყენებას საძიებო 20×20 კმ ზონაში, რომელიც მდებარეობს სახმელეთო კონტროლის სადგურიდან 50-70 კმ-ის დაშორებით;
- რამდენიმე მრავალფუნქციური უპილოტო საფრენი აპარატი ახორციელებს პატრულირებას დანიშნულ 40×40 კმ ტერიტორიაზე. პრიორიტეტული სამიზნეებია საჰაერო თავდაცვის სისტემის ელემენტები, მძიმე ჯავშანტექნიკა, რეაქტიული საარტილერიო დანადგარები და ა.შ. ამავდროულად, სამიზნეების საძიებლად და გასანათებლად შესაძლებელია უპილოტო საფრენი აპარატების გამოყენება საბორტო იარაღის გარეშე;
- სხვადასხვა ტიპის უპილოტო საფრენი აპარატების ერთობლივი ოპერაციები. მრავალფუნქციური უპილოტო საფრენი აპარატები ახორციელებენ მეთვალყურეობას მოცემულ ადგილებში, რათა აღმოაჩინონ მოწინააღმდეგის კრიტიკული სამიზნეები და განახორციელონ სამიზნეების განაწილება. მოწინააღმდეგესთან შეხების ზოლიდან 20 კმ-მდე დაშორებით მდებარე სამიზნეებზე იერიშს ახორციელებს სარაკეტო და საქვემეხე არტილერია, ხოლო უფრო შორეულ სამიზნეებზე - საფრენი აპარატები მოიერიშე აღჭურვილობით.

ზემოაღნიშნული მეთოდების განხორციელებისას უპილოტო საფრენი აპარატები მოქმედებენ 4,5-7 კმ სიმაღლეზე. უპილოტო საფრენი აპარატების სწრაფი განვითარება საშუალებას გვაძლევს დავასკვნათ, რომ მისი გამოყენება საომარი მოქმედებების დროს მხოლოდ გაფართოვდება. სამომავლოდ უპილოტო საფრენ აპარატებს შეეძლება რადიოელექტრონული ბრძოლის ამოცანების შესრულება და ჰაერ-საწინააღმდეგო სისტემების მახეში გაბმაც. შესაძლებელია მათი „გუნდურად“ გამოყენება (ხელოვნური ინტელექტის ჩართულობით), რომელიც აღმოაჩენს მოწინააღმდეგის წინასწარ განსაზღვრულ სამიზნეებს, უზრუნველყოფს მათზე ჩვენი საარტილერიო/სარაკეტო და მოიერიშე უპილოტო ავიაციის დამიზნებას, და თავად მოახდენს იერიშის მიტანას, მათ შორის მართვადი საბრძოლო მასალებით. უნდა აღინიშნოს, რომ სხვადასხვა ტიპის უპილოტო საფრენი აპარატების მასიური გამოყენების კონცეფცია საჰაერო დარტყმების განსახორციელებლად, მათი მკაფიო განაწილებით ამოცანების, მიმართულებების, ტერიტორიების და სიმაღლეების დონის მიხედვით, მოითხოვს ჯარების დაჯგუფების (ძალების), საჰაერო თავდაცვის ორგანიზების პრინციპების გადახედვას, კერძოდ: არსებული სისტემების დახვეწა და მათ-

თან ბრძოლის პერსპექტიული საშუალებების შემუშავება. თანამედროვე ტაქტიკის შემუშავებისას შეუძლებელია არ შევეხოთ შეიარაღებული ბრძოლის პრაქტიკაში სხვადასხვა ახალი ტექნოლოგიების დანერგვას, კერძოდ, რობოტულ სისტემებს სხვადასხვა ფუნქციური მიზნებისთვის. ამჟამად რობოტული სისტემები ფუნქციონირებს ძირითადად, როგორც ცალკე საცეცხლე ელემენტი, მაგრამ უახლოეს მომავალში, აუცილებლად მოხდება მათი გაერთიანება ერთ სისტემაში და კომპლექსურად შეასრულებენ სხვადასხვა ტიპის ამოცანას, როგორც დამოუკიდებლად, ასევე კომბინირებულად საერთო-საჯარისო ქვედანაყოფებთან თანამშრომლობით.

მესამე - მოწინააღმდეგეზე საცეცხლე ზემოქმედების გაზრდა და ჯარების მანევრირება უშუალოდ ბრძოლის ველზე. სამხედრო (საბრძოლო) ოპერაციების სამი უმნიშვნელოვანესი კომპონენტიდან - ცეცხლი, მანევრი და ჯარების იერიში - რომელთა ოსტატური კომბინაცია ყოველთვის აღწევდა და მიაღწევს გადამწყვეტ შედეგს, სულ უფრო და უფრო იზრდება. პირველი ორი მნიშვნელოვანი, ანუ ცეცხლი და მანევრი. ძალების იერიში, რომელიც ადრე განსაზღვრავდა ბრძოლების შედეგს, დღეს და მით უმეტეს მომავალში, გამოყენებული იქნება ძირითადად საომარი მოქმედებების საწყის ეტაპზე და მტრის დამარცხების დასასრულებლად. ძალების იერიში, რომელიც ადრე განსაზღვრავდა ბრძოლების შედეგს, დღეს და მითუმეტეს მომავალში, გამოყენებული იქნება ძირითადად საომარი მოქმედებების საწყის ეტაპზე და მტრის დამარცხების დასასრულებლად. ცეცხლისა და მანევრის როლი არის დარტყმის მომზადება და მისი სიძლიერის გაზრდა ჯარების იძულების გარეშე, როგორც წარსულში, დიდი დანაკარგების ფასად მოწინააღმდეგის დაძლევისას. ამ პირობებში, ჯარების (ძალების) გაზრდილი საცეცხლე შესაძლებლობებისა და მანევრის ფართო გამოყენების საფუძველზე თანამედროვე ტაქტიკის წინაშე დგას ამოცანა, მოიძებნოს ფუნდამენტურად ახალი მეთოდები თანამედროვე საერთო საჯარისო ბრძოლების წარმოებისთვის. შეტევისას მოტომსროლელი (სატანკო) ქვედანაყოფებისთვის მანევრის ძირითადი სახეობა არის მოწინააღმდეგეს შემოვლა, შებოჭვა და ალყაში მოქცევა. მტერზე ფრონტალური შეტევა უნდა იქნას გამოყენებული მხოლოდ გამონაკლის შემთხვევებში, როდესაც ამას გარემოებები აიძულებს. ამავდროულად, გადაწყვეტილება განახორციელოს ხანმოკლე მძლავრი საცეცხლე დარტყმა თუ გრძელვადიანი საარტილერიო მომზადება შეტევის დაწყებამდე დიდწილად დამოკიდებულია მტრის ჯარების (ძალების) დაჯგუფების შემადგენლობაზე და ხარისხზე. მისი თავდაცვითი პოზიციების მზადყოფნაზე და აღჭურვაზე. რაც უფრო ძლიერია მოწინააღმდეგე, რაც უფრო ღრმაა მისი ეშელონირებული თავდაცვითი პოზიციები, მით უფრო საჭირო არის მისი ცეცხლით დამარცხების ორგანიზება. ამავდროულად, შეტევისთვის ხანგრძლივი საცეცხლე მომზადებით, მტერს შეუძლია მიიღოს დრო, მიიღოს ყველა საჭირო ზომა მის წარმატებით მოსაგერიებლად: რეზერვების გადატანა სიღრმიდან, გადაჯგუფება, თავდაცვითი ზღუდეების დაკავება სიღრმეში და ა.შ. შეტევის მოულოდნელობით მოწოდებული უპირატესობები დიდწილად დაკარგულია. როგორც წესი, მოულოდნელობა გადამწყვეტია შეტევის წარმატებისთვის. თუ საბრძოლო ოპერაციების ჩატარების გამოცდილებიდან გამომდინარე, უმეტეს შემთხვევაში არსებობს მნიშვნელოვანი მრავალფეროვნება შეტევითი ოპერაციების ჩატარების მეთოდის არჩევისას, ძირითადი და სხვა დარტყმების მიმართულებებზე, მაშინ მეთაურები ხშირად ნიშნავენ შეტევის დაწყებას. შაბლონურად - ჩვეულებრივ გამთენიისას. რა თქმა უნდა, ეს იძლევა გარკვეულ უპირატესობებს, კერძოდ, უზრუნველყოფილია შეტევის მომზადების საიდუმლოება (ღამით) და უფრო მეტი დღის საათებია გათვალისწინებული საბრძოლო მისიების შესასრულებლად. თუმცა, გარკვეულ პირობებში, შეტევის (თავდასხმის) დაწყება დღისით, საღამოს ან ღამით დიდი ალბათობით შესაძლებელს ხდის მტრის მოულოდნელობას.

ტაქტიკის შემუშავებაში მითითებული მიმართულების მნიშვნელოვანი ასპექტია ბრძოლის ველზე მტერზე საცეცხლე უპირატესობის მოპოვება, რაც მიიღწევა არსებული ძალისხმევის კომპლექსურობით, კერძოდ: „დაზვერვა-მართვა-იერიში...“ სადაზვერვო მოიერიშე რაზმების შექმნა და მათი მეთოდების შემუშავება, უზრუნველყოფს მტერზე საცეცხლე უპირატესობის მოპოვებას დამატებითი რესურსების მოზიდვის გარეშე.

სადაზვერვო მოიერიშე რაზმების გამოყენება გვძლევს საშუალებას მივიღოთ შემდეგი უპირატესობები:

- ამოცანების შესრულებაზე გადაწყვეტის მიღების ციკლის შემცირება;
- დაზვერვა - გადაწყვეტილების მიღება - დარტყმა (ცეცხლი);
- მოწინააღმდეგეზე მოულოდნელობის მიღწევა საცეცხლე უპირატესობის მიღწევით;
- განსხვავებული მცნებების კერძოდ: „დაზვერვა, მართვა და იერიში“ ერთ სადაზვერვო დარტყმით სისტემაში ინტეგრირება;
- თანამედროვე იარაღის შესაძლებლობების გაფართოება, იძლევა დარტყმების სიზუსტის გაზრდას.

მოწინააღმდეგის ცეხლის ჩახშობის გარეშე არ არსებობს საერთო საჯარისო ბრძოლის წარმატება. ამავდროულად, მისი დაგეგმვისას არ უნდა იქნას დაცული ტრადიციული სქემები და შაბლონები, არამედ მკაცრად ვიმოქმედოთ კონკრეტული სიტუაციიდან გამომდინარე. ამასთან დაკავშირებით, ყოველი ტაქტიკური სწავლებების დროს აუცილებელია მიზანმიმართულად მოიძებნოს საცეცხლე ზემოქმედების ეფექტურობის ამაღლების გზები, მოხდეს აპრობირება და გამოიყენებული საბრძოლო მოქმედებების ჩატარების ახალი ტექნიკა, ტექნიკური საშუალებები და მეთოდები. გრძელვადიან პერსპექტივაში, ჩვენ უნდა ვეცადოთ, რომ მოწინააღმდეგეს საცეცხლე პოზიციებზე განლაგებული ტექნიკა და სარაკეტო დანადგარები განადგურდეს არა ბრძოლის დროს, არამედ შეტევის დაწყებამდე. ამავდ-

როულად, მოწინააღმდეგეს კრიტიკულად მნიშვნელოვანი ობიექტები უნდა განადგურდეს აღმოჩენისას რეალურთან დროის მასშტაბით.

დაზვერვისა და თანამედროვე შეიარაღების საშუალებების გამოყენების კომპეტენტური ორგანიზებით, შესაძლებელია ამ პრობლემის წარმატებით გადაჭრა. საერთო საჯარისო ელემენტები და ქვედანაყოფები, რომლებიც მოქმედებენ წინა რიგებში და ემელონებში საბოლოოდ გაანადგურებენ ისეთ მოწინააღმდეგეს, რომელიც გადარჩა საცეცხლე დარტყმების შედეგად და გვიწევს წინააღმდეგობას. ამ პირობებში, განვითარდება საბრძოლო წყობის ისეთი ახალი ელემენტები, როგორიცაა ცალკეული რაზმები - მახლოკიერებელი, სამძებრო-სადაზვერვო, სადაზვერვო - ჩამსაფრებელი და ა.შ.

მეთხე, ბრძოლის მიზნების გადამწყვეტი მუდმივი ზრდა. თანამედროვე პირობებში, წინა პლანზე მოდის არა მტრის მიერ დაკავებული ტერიტორიების დაკავება, არამედ შემდეგი ყველაზე მნიშვნელოვანი მიზნების მიღწევა:

- მოწინააღმდეგის მნიშვნელოვან სამიზნეებზე უახლესი იარაღის გამოყენებით სამეთაურო-მართვის სისტემების დეორგანიზება;
- ტაქტიკური დესანტის, სადაზვერვო-სამძებრო, სარეიდო და შემოვლითი რაზმების მეშვეობით მოკლე დროში მისი ძირითადი ძალების განადგურება;
- ინიციატივის ხელში ჩაგდება, მოწინააღმდეგეზე საკუთარი ნების დაკისრება, და მისი განადგურების მუდმივი სწრაფვა.

სიტუაციის სწრაფი და მკვეთრი ცვლილებების გამო მეთაურებს სჭირდებათ აქტიური, გაბედული და კრეატიული მოქმედებების გატარება, მაღალ ორგანიზებულობა და გამარჯვების მისაღწევად მორალური და ფიზიკური ძალების სრულად გამოყენება. საბრძოლო ოპერაციები არასოდეს განვითარდება ავტომატურად ადრე დაგეგმილი გეგმის მიხედვით (თუმცა ამისკენ უნდა მიისწრაფოდეთ), მას აუცილებლად დასჭირდება კორექტირებები და მითითებები. ამისთვის უნდა მოვემზადოთ, მართველობა უნდა იყოს არა მხოლოდ მტკიცე და ხისტი, არამედ მოქნილიც. ამასთან, ბრძანების მოქნილობა არ შეიძლება გაიგივდეს მეთაურის გაუბედაობასთან, რაც ხშირად იწვევს არაგონივრულ ცვლილებებს მიღებულ გადაწყვეტილებაში და ჯარებზე მიცემულ ბრძანებებში, რაც, უარყოფითად მოქმედებს ჯარის მოტივაციაზე და მათზე დასმული ამოცანის შესრულებაზე. ამგვარად, თანამედროვე საბრძოლო მოქმედებების წარმოებისას განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს ტაქტიკის ერთ-ერთ ფუნდამენტურ პრინციპი - მოქმედების მტკიცე გადაწყვეტილობა. თითოეულმა მეთაურმა (უფროსმა), განურჩევლად მისი პოზიციისა, ყოველთვის უნდა იცოდეს, რომ პასიურობამ ან უმოქმედობამ შეიძლება გამოიწვიოს უფრო სერიოზული შედეგები, ვიდრე საბრძოლო დავალების შესრულების მეთოდის არასწორი არჩევა.

თანამედროვე კონფლიქტებში საბრძოლო მოქმედებების გამოცდილების შესწავლას, დიდი მნიშვნელობა აქვს ტაქტიკისა და ზოგადად სამხედრო ხელოვნების განვითარებისათვის. თუმცა ყოველთვის არ არის მიზანშეწონილი ამ გამოცდილებასთან დაკავშირებული საბრძოლო სახელმძღვანელოში ყოველ ჯერზე რაიმე ცვლილების შეტანა, განსაკუთრებით თუ ეს ეხება კონკრეტულ რეგიონში სამხედრო ოპერაციების სპეციფიკას. წესდება უნდა შეიცავდეს საომარი მოქმედებების მომზადებისა და წარმართვის ფუძემდებელ და ფუნდამენტურ მოთხოვნებს და ისინი უნდა იყოს ურყევი, ხოლო თანამედროვე მახასიათებლების დეტალები და გათვალისწინება უნდა აისახოს შესაბამის ცალკეულ დოკუმენტებში: ინსტრუქციები, დირექტივები და ა.შ. მაგალითად, ავღანეთის და ერაყის მისიებმა დაგვიგროვა საკმაოდ მდიდარი გამოცდილება მძლავრი ასაფეთქებელი მოწყობილობებით დანადგმული მანქანების და ხელნაკეთი ასაფეთქებელი მოწყობილობების წინააღმდეგ ბრძოლისა, რომლებსაც არალეგალური შეიარაღებული ჯგუფები იყენებენ სამთავრობო ჯარებზე ცეცხლისა და ფსიქოლოგიური ზემოქმედებისთვის. ეს მეთოდი თანდაყოლილია მხოლოდ უკანონო შეიარაღებული ფორმირებისთვის (ტერორისტები) და დამახასიათებელია ძირითადად ახლო აღმოსავლეთის რეგიონისთვის. ამიტომ არ არის საჭირო საწესდებო და პროგრამულ დოკუმენტებში შესაბამისი ცვლილებების (დამატებების) შეტანა.

დასკვნა

უნდა აღინიშნოს, რომ აღნიშნულ ნაშრომში წარმოდგენილია მხოლოდ ყველაზე მნიშვნელოვანი, დღესდღეობისთვის ტაქტიკის შემუშავების აქტუალური მიმართულებები, რომლის მეშვეობითაც ვლინდება მისი გავლენა სამხედრო ხელოვნების სხვა კომპონენტებზე. რა თქმა უნდა, აუცილებელია შემდგომი კვლევები რათა იქნას გამოვლენილი ახალი ურთიერთდამოკიდებულებები სამხედრო სტრატეგიის, ოპერატიული ხელოვნებისა და ტაქტიკის შეიარაღებისა და ტექნიკის განვითარების პერსპექტივაში, თანამედროვე შეიარაღებული კონფლიქტების გამოცდილების გათვალისწინებით.

ტაქტიკის წინაშე დგას მთელი რიგი ამოცანები, რომლებიც დაკავშირებულია სამხედრო სტრატეგიასთან და ოპერატიულ ხელოვნებასთან, როგორც სამხედრო ხელოვნების თეორიის შემუშავებაში, ასევე რეკომენდაციებისა და საუკეთესო პრაქტიკის დანერგვისას თავდაცვის ძალების ქვედანაყოფების მომზადებაში. ამიტომ კვლევითი და საგანმანათლებლო ორგანიზაციების ეს შრომატევადი საქმიანობა პრიორიტეტად უნდა ჩაითვალოს. ტაქტიკის შემუშავების ახალი მიმართულებების გამოვლენა შესაძლებელს ხდის დროულად მოხდეს რეაგირება არა მარტო სამხედრო ხელოვნების შემადგენელ ნაწილებს შორის ურთიერთკავშირის ცვლილებებზე და მათ გათვალისწინებაზე საგანმანათლებლო და სამეცნიერო

საქმიანობაში, არამედ აქტიურად დაინერგოს ისინი სახელმძღვანელო დოკუმენტებში და აისახოს სხვადასხვა ინოვაციებში, რომელიც თავის მხრივ აამაღლებს ქვეყნის მზაობას თანამედროვე გამოწვევების წინაშე.

გამოყენებული ლიტერატურა

- ტაქტიკა. საქართველოს თავდაცვის სამინისტრო. წვრთნებისა და სამხედრო განათლების სარდლობა. დოქტრინების განვითარების ცენტრი. 2017 წ. 504 გვ.
- ტაქტიკა (FM 3-90). საქართველოს დავით აღმაშენებლის სახელობის ეროვნული თავდაცვის აკადემია. სამეთაურო საშტაბო კოლეჯი. 2013 ე. 445 გვ.
- Baumann, Justin. Grand Tactics and the Modern Battlefield. Small Wars Journal. 2023. <https://smallwarsjournal.com/jrnl/art/grand-tactics-and-modern-battlefield>
- FM 3-90. Tactics. Headquarters Department of the Army Washington, D.C., 01 May 2023. https://armypubs.army.mil/epubs/DR_pubs/DR_a/ARN38160-FM_3-90-000-WEB-1.pdf
- Pikner, Ivo, Ján Spišák, Vlastimil Galatík, Pavel Zúna. Military Operating Concepts Development. SHOPMY-BOOK, Peleman Industries NV, Rijksweg 7, 2870, Puurs, Belgium. ISBN: 978-16-1627-370-5. (PDF) Military Operating Concepts Development (researchgate.net)
- Bitetto, Marco. The future of warfare. Publisher: Purple Goat Publishing, LLC. 2017. (PDF) THE FUTURE OF WARFARE (researchgate.net)